

Vasile Ernu

Generația canibală

Cartea maturității

POLIROM

2024

Cuprins

<i>Scurtă cronologie a Tranziției.....</i>	<i>7</i>
<i>Când în drum spre Rai ajungi în Iad – sau cei patru cavaleri ai Apocalipsei. Visul de început.....</i>	<i>13</i>

Prima carte

Aer: spre Iași

Toamna și începuturile – primul drum	27
Schimbarea roților de tren – vin rușii	41
Fata cu trei bagaje și tehnicile de subzistență	55
Portarul și bairamul	69
Când au început și când s-au terminat anii '90? Istoria sucului TEC și prima sinucidere din Alexandru	83
Crâșme, triburi și oameni – la balenă, între Moby Dick și Cuibul de Cuci	95
L-am căutat La Doi Chiloți și l-am găsit la Gardu' Verde... ..	111
Haine de la ajutoare – uniforma tranziției	125
Mirosul hainelor secondhand – hainele de mort.....	135
Prietena mea genială și Rugăciunea din Piața Universității... ..	147
Istoria iubirii dintre Cleopatra și Zeus distrusă de un maidanez	163
De la Caritas la eliberarea totală	173
Triburi, triburi.....	185
Simona, tătăroaica din P7, și istoria nesului frecat	199
Iubire, tu, reșou de BCA.....	211

Supliment

Vânt: Timișoara

Timișoara sau orașul *stalker* – primul drum în România..... 223

Cartea a doua

Apă: spre Cluj

Jurnal de Cluj (I): Universitate, cum am devenit maghiar, <i>Philosophy & Stuff</i> , Muzic Pub, Croco, Insomnia	245
Jurnal de Cluj (II): practici sociale, Sinagoga/Casa Tranzit și iarăși <i>Philosophy & Stuff</i>	273
Hoinar prin Cluj – Gruia.....	291
Chefurile de Cluj și coșul de gunoi tricolor.....	305
Căminul 16 din „Hasdeu“ – templul studentului de pe Strada Vomei și copiii sculptori din Evul Mediu ...	317
Creier pe pereți, sânje pă linoleu sau Totul e decor, dați-mi un topor! Luna Amară – cum i-am cunoscut	333
Manelele trec Prutul cu greu după ce au cucerit lumea – cum am pierdut un pariu	345
Vara în care am devenit cetățean român – jucării, furat de porumb, trafic de repatrieri și Nokia 2010	361
În gară la Galați	375

Cartea a treia

Foc și pământ: Basarabia

„Prietenă cu tâmpile sure, tovarășă de vreme rea!“ sau cum am aflat că suntem săraci	385
Cu personalul spre Târgu Bujor	401
Oamenii abandonăți	413
Umorul tragic – primul conflict între triburi sau genealogia umorului estic	427

Spermă și sânge: transformările Basarabiei – de la instituții la străzi, de la cumetri la fini și bandiți.....	441
Imperiile se năruie – bagajul nu se pierde. Aventura bagajului/pachetului studentului basarabean din anii '90	459
Copiii Războiului Rece în căutarea speranței: protestantismul sovietic și cel american pe pământ basarabean	487
Pământ și inflație	499
Valoarea unui băț de cârnați – lecția inflației sau de ce femeia e eroul tranziției	515
Libertate și democrație fără dinți nu se poate... ..	529

Final

De la <i>Sălbaticii copii dingo</i> la <i>Generația canibală</i> – cum am ajuns să ne mâncăm între noi? Istoria dispariției Estului	541
<i>Mulțumiri</i>	555

Simona venise de undeva de pe la Constanța și visul ei era să plece afară. Avea acest vis de prin '91, când ideea plecării încă nu era atât de prezentă în rândul studenților prinși în euforia schimbării și speranța nebună că totul se va schimba repede. Ea era însă sigură că trebuie să plece – și cât mai repede. Pe atunci încă nu se putea ieși decât cu viză pe pașaport, viză care se primea foarte greu și după proceduri umilitoare, cu nopți de stat la coadă.

Prima viză pe care am primit-o eu, prin '91-'92, a fost pentru Germania, când am mers să-mi duc părinții la fratele meu deja stabilit acolo prin căsătoria cu o nemțoaică sovietică mutată în Basarabia de prin Kazahstan care a intrat în procesul de redobândire a cetățeniei germane – un soi de reîntregire a familiei. Germania începuse acest proiect de readucere a etnicilor germani aruncați prin tot Estul, în fostele colonii: așa au plecat din România și din URSS foarte multe familii.

Am stat la coadă mult timp cu părinții, care aveau o vârstă deja înaintată, pensionari fiind, și am fost supuși la mai multe interogatorii. Acum văd aceste proceduri ca pe o mare umilință, dar atunci nu voiam s-o vedem așa – noi doream doar să ajungem dincolo. Dar toate aceste cozi ale umilinței nu vor rămâne fără urmări chiar dacă noi nu le conștientizăm atunci. Să fii tratat ca o persoană de categoria a doua sau a treia, mai ales în cazul celor din alt imperiu, lasă urme foarte profunde. Orice om umilit mai devreme sau mai târziu se va răzbuna chiar și fără să înțeleagă de ce o face. Dacă nu el, copiii lui: umilința se transmite. Nimic nu rămâne fără

urmări, mai ales umilințele clocite, care au o putere de resuscitare teribilă.

Simona era printre cele mai frumoase colege de la Filosofie. Era cu un an mai mare și foarte repede a intrat în anturajul meu – adică era mereu cu noi. Îi simpatiza pe basarabeni și pe cei câțiva vecini din cămin. A avea ceva sânge tătăresc, căci avea fața plată, cu ochi migdalați, care îi dădea aerul acela asiatic, puțin exotic pentru noi. A avea tenul mai închis, niște buze cărnoase și un zâmbet amețitor.

Venea dintr-o familie de la oraș – dobrogeancă get-beget.

Constanța rămâne pentru mine un mister pentru că eu de-a lungul vieții am avut mulți prieteni sau cunoscuți din orașul acesta fără a sta acolo niciodată. Am prieteni din multe orașe, inclusiv din unele în care am stat, precum Chișinău, Odessa, Iași, Timișoara, Cluj sau București. Dar și din orașe pe care le știu mai bine. Ceea ce am observat eu e că cei mai urbani copii pe care i-am cunoscut sunt, dacă nu punem la socoteală Bucureștiul, constănțenii. Chiar dacă nu sunt chiar constănțeni, ci din împrejurimi sau veniți în Constanța din ruralul apropiat sau din orașele mici. Nu contează – ceva acolo, în mai toată Dobrogea, dar cu preponderență în Constanța, îi face să fie de o urbanitate parcă de când lumea și li se șterge aproape orice urmă de rural. La Timișoara mai există acest element urban, însă acolo după '90 a existat un profund proces de ruralizare a orașului. Ca și în Chișinău de altfel. Clujul mereu a fost un oraș în zona etnic românească mai degrabă rural decât urban. De Sibiu nici nu mai zic – este un oraș profund rural din cauza schimbării masive de populație din anii '70-'90. Asta se simte de cum te apropii de el. Orașele moldovenești fac notă aparte – au aerul acela de târg care e ceva diferit: un urban care a înglobat ruralul urbanizându-l altfel. Iașiul încă păstra și păstrează mahalalele, care par sate, dar sunt sate urbane.

Constanța este însă exact opusul: de o urbanitate a populației pe care eu nu am mai întâlnit-o nicăieri în România. Toți prietenii și toate prietenele mele din Constanța parcă

trăiesc acolo, la oraș, pe malul mării, de pe vremea grecilor. E o impresie greu de explicat fără o cercetare mai atentă. Poate că ține de zona balneară, turistică, legată de mare sau comercială, legată de port sau poate de meserii mai aproape de acest tip de viață modernă. Poate că ruralul a intrat în descompunere mai repede, poate că orașele de aici au o populație românească mai veche, iar faptul că nu predomină o anumită etnie care ar fi legată de putere, cum e cazul în Basarabia, care i-a avut pe ruși, și în Cluj, care i-a avut pe maghiari, a dus la un altfel de echilibru. Sunt cu siguranță mulți factori, dar acest lucru l-am simțit mereu și asta observ la mai toate nivelurile, nu doar intelectual.

Această urbanitate a dobrogenilor trebuie explicată cumva: sigur la bază stau elemente economice, politice, sociale cu cauzalități istorice, mutări masive de populații etc. În Dobrogea, acest element urban îl leg de un șir lung de cauze: inexistența unei etnii și a unei limbi dominante, o pluralitate echilibrată (spre deosebire de Cluj, Chișinău, Sibiu – unde fiecare a avut o dominantă: maghiari, ruși, nemți; Timișoara face excepție, dar acolo e cumva alt tip de dominație), o zonă cu o puternică tradiție comercială, care este unul dintre elementele-cheie ale urbanului, porturi, marinari, pirați și crâșme – trădare și contrabandă cu multă marfă –, o slabă administrație statală multe secole (aici doar Oltenia se mai bucură de ceva asemănător – administrația e ca apa pe găscă: uniforma se poartă la mișto), ceea ce impune un anumit tip de autonomie, libertate și autoorganizare pe alte criterii –, o zonă balneară puternică – veche și puternic dezvoltată mai ales în anii '60: cel mai dezvoltat modernism structural urban și arhitectural la noi e pe litoralul românesc.

Mereu, când mă întâlnesc cu prietenii mei clujeni originari de prin Maramu', aveam sentimentul că vin la oraș direct din basmele medievale, pe când în Dobrogea până și ciobanii – am dormit vara pe la ei – ai impresia că au stat în copilărie prin cămine la oraș. Baciul dobrogean are ceva din comerciantul baci care știe și cu oile, și cu orașul și comerțul.

Simona era din această categorie – dobrogeancă: o tipă dezinvoltă, destul de nonconformistă pentru acea vreme, fuma numai țigări fără filtru, dar prefera ceva de bună calitate, asculta cea mai bună muzică și era la curent cu tot. Citea cărți care aveau să fie la modă peste câțiva ani și se îmbrăca cum văzusem prin filmele franțuzești și italienești pretențioase. Era parcă scoasă dintr-un film de Antonioni.

Dacă doreai să se uite toată lumea la tine, mergeai cu Simona prin oraș; de fapt toată lumea se uita la ea, iar tu erai fericit că ești băgat în seamă pentru că îi stai alături. Din prima iarnă mi-a zis că gata, dacă vrem să fim prieteni la cataramă, trebuie s-o duc la Chișinău. Ceea ce am și făcut în anul următor.

Ea stătea la etajul doi, în capătul din stânga al căminului. Mai stătea cu două prietene mai mereu plecate, așa că la ea era cel mai plăcut la cafea. Punea muzică bună, făcea cafeaua și mai mereu avea o țigară în colțul gurii. În camera ei mirosea bine: un parfum plăcut amestecat cu mirosul de cafea și tutun – tutun, nu fum banal de țigară ieftină, chiar dacă și el era prezent. Mai avea niște lumânări pe care le aprindea pentru atmosferă.

Camera de cămin era clasică, dar în loc de patru paturi avea, ca și noi, trei, în capăt o masă de lucru, pe pereți niște rafturi cu cărți, iar când intrai, o draperie ascundea o debara unde se țineau diverse borcane și pachete cu mâncare sau haine.

Camera arăta foarte bine îngrijită: un covoraș adus de acasă pe jos, pe pereți ceva postere și imagini cu rockeri și hippy, pe rafuri destule cărți și caiete. În camerele fetelor erau multe mărunțișuri, dar aranjate cu gust. Camerele băieților erau mult mai austere, lipsite de gust și de obicei cam mizerabile prin comparație cu cele ale fetelor.

Băieții rămași singuri între ei fac una-două cazarmă din orice cameră sau casă. Fetele puse împreună fac cuib – un culcuș foarte intim și cald. De aceea preferam să ne mutăm noi la fete decât invers, cu toate că acolo lucrurile se complicau.

Fetelor nu le place să li se încalce spațiul intim, care pentru bărbați nu prea există: cazarma e cazarmă. Partea cea mai interesantă e că, dacă o fată sosea în camera-cazarmă, ea se schimba automat – se umaniza, căpăta intimitate. Cazarma se domesticea și devenea încet cuib. Armata devenea umană, domestică și chiar pacifistă. Vitejii de altădată începeau să execute ordinele date de fete, care nu erau deloc militare – ci domestice: da, să trăiți, se duce gunoiul.

— Bei o cafea? mă întreba mereu Simona când intram pe ușă.

Într-o perioadă o vizitam zilnic. Mă simțeam bine cu ea.

— Da, dacă ai.

Nu refuzam niciodată această cafea din mâna ei. În mijlocul camerei avea un reșou pe care puneam ibricul la fiert. Cafea, chiar dacă era ceva mai scumpă, aveau toți, difereau doar forma și calitatea. Cea mai iubită cafea era cea la ibric în stil turcesc, doar că nu la nisip, ci la reșou.

Reșoul încingea repede spirala trecută prin suportul de ceramică, căpătând acea culoare galben-roșiatică, semn că e momentul să pui ibricul. Apa dădea repede în clocot și atunci puneai cafeaua, care trebuia urmărită atent, să nu se reverse peste reșou. Dar mirosul de cafea arsă era atât de cunoscut în cămin, încât aveai impresia că toată lumea a dat în foc cafeaua pe aici. Pentru cine bea cafeaua dulce, se mai aruncau și câteva lingurițe de zahăr cam tot atunci, ca să se dizolve repede. La final unii puneau câteva picături de apă rece pentru a forța zațul să se așeze mai repede la fund. Apoi puneai deasupra o farfurioară și lăsași așa câteva minute.

Camera se umplea repede de mirosul de cafea: cel mai iubit miros din lume pentru un student. Mai ales pentru un student din această parte balcanică a lumii.

Simona, în timp ce fierbea apa, se mai aranja. Nu era inhibată, doar te anunța: „Întoarce-te, că trebuie să mă schimb“ sau se ducea după perdeaua de la ușă. Își puneam un capot, un halat sau alt tricou, căci deseori o găseam în pijama. Se dădea repede cu ceva pe față, se mai ruja când avea chef

ceea ce îi scotea în evidență buzele cărnoase. Toate acestea erau cumva parte a ritualului ce pentru noi, băieții, ținea de exotismul feminin pe care-l descopeream și care avea și o puternică latură sexuală. Îi plăcea să-și strângă părul și să-și pună pe cap un turban sau o broboadă. Arăta și mai bine și mai exotic așa. Devenea tot mai plăcut să o privești. Făcea cafeaua și tot vorbeam de una, alta: școală, muzică, literatură, bârfe. Ca și cu orice prieten, doar că puțin altfel decât cu un prieten bărbat.

În una dintre dimineți m-a întrebat dacă beau nes frecat. Nu mai băusem. Nes, acea cafea solubilă instant, băusem, firește. Se găsea și în URSS și ai mei o foloseau, chiar dacă la noi ceaiul era la putere. Dar de nes frecat nu mai auzisem.

De la ea nu refuzam nimic:

— Da, cum să nu...

Simona a luat o ceașcă mai mare și, după ce a fiert apa, a pus nes în cană, a adăugat câțiva stropi de apă fierbinte și a început să frece rotind consistent și iute cu lingurița. A continuat până când în cană s-a făcut un soi de pastă de culoarea cafelei care treptat devenea puțin mai deschisă – se albea. Căpăta cumva culoarea cafelei cu lapte, dar nu din cauză că pune lapte, ci pentru că freca încontinuu. A, da, a mai pus și puțin zahăr, căci în momentul acela s-a schimbat sunetul și auzeam un scrâșnet discret.

Atingerea lingurii din metal de ceașca de ceramică, mediată de un strat subțire de pastă, producea sunetul acela specific. Cele trei materii puse alături într-un ritm dat de mâna celei care freca pe interiorul rotund al cunii. Secretul reușitei era însă răbdarea. Așa ieșea crema perfectă.

După ce a frecat continuu câteva minute, a turnat apă fierbinte. Rezultatul era halucinant, căci nu semăna deloc cu nesul cu care eram eu obișnuit. Nu mai văzusem așa ceva. Acea pastă cremoasă s-a dizolvat și a ieșit o cafea cu spumă care avea un cu totul alt gust decât nesul clasic în care apa se toarnă direct și se amestecă pur și simplu.